

Ikimokyklinio (trejų-penkerių metų) amžiaus vaikų skiepijimas

Lithuanian translation of *Immunisation for pre-school children three to five years old*

Ižanga

Šiame informaciniame lapelyje pateikiami faktai apie difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomiélito vakciną bei pakartotinę MMR vakciną, kuriomis vaikai skiepijami prieš pradėdant lankyti mokyklą. Jeigu pageidaujate aptarti šią informaciją, prašom kreiptis į savo bendrosios praktikos gydytoją, jus apsilankiusį sveikatos priežiūros darbuotoją arba slaugytoją. Taip pat galite apsilankyti šiuose tinklapiuose:
www.mmrthefacts.nhs.uk
www.immunisation.nhs.uk,
www.dhsspsni.gov.uk/phealth

Difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomiélito vakcina

Ši vakcina saugo nuo difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomiélito. Vakcinose poliomiélito sudedamoji dalis dabar išvirkščinama kartu su kitomis vakcinose dalimis, o ne duodama praryti.

Jūsų vaiką reikia paskiepyti pakartotinė šios vakcinose doze, kai jis / ji bus trejų-penkerių metų amžiaus (prieš pradėdant lankyti mokyklą).

Vėliau, kai vaikui bus 14-18 metų, jis bus pakartotinai paskiepytas nuo difterijos, stabligės ir poliomiélito.

Iš kur žinoti, ar ši vakcina yra saugi ir veiksminga?

Su bet kuria vakcina pirmiausia atliekama daugybė bandymų, siekiant patikrinti jos saugumą ir veiksmingumą, o tik paskui ji vartojama skiepijams. Vakcina ir toliau tikrinama net jau pradėjus ją vartoti.

Vartojamos tik tos vakcinose, kurių saugumo bandymų rezultatai buvo teigiami. Visi vaistai gali turėti šalutinio poveikio, tačiau vakcinose laikomos vienomis iš saugiausių priemonių. Visame pasaulyje atliekami tyrimai liudija, kad skiepijimas yra saugiausias vaiko sveikatos apsaugos būdas.

Teko girdėti, kad vakcinų sudėtyje yra tiomersalio

Tiomersalis (gyvsidabris) nebenaudojamas vakcinose, kuriomis skiepijama pagal įprastinę skiepijimo programą. Vakcinų konservavimo sumetimais daugiau nei 60 metų buvo naudojamas labai mažas kiekis gyvsidabrio. Per visą tą laiką nebuvo pastebėta jokių šios medžiagos kenksmingumo požymių. Tačiau dabar jo atsisakyta, kadangi pasauliniu mastu užsibrėžtas tikslas sumažinti gyvsidabrio poveikį iš šaltinių, kurių galima atsisakyti.

Nuo kokių ligų apsaugo ši vakcina? Difterija

Difterija yra sunki liga, kuri gali staiga sukelti kvėpavimo sutrikimų. Ji gali pakenkti širdžiai ir nervų sistemai, o sunkiais atvejais ligonis gali mirti. Tais laikais, kai vaikai dar nebūdavo skiepijami nuo difterijos, Šiaurės Airijoje kasmet būdavo užregistruojama iki 1500 susirgimo difterija atvejų.

Stabligė

Stabligė yra skausminga liga, kuri paveikia raumenis ir gali sukelti kvėpavimo sutrikimų. Ja susergama, kai žemėje ir mėšle esantys mikrobai patenka į

organizmą per atvirus įplovimus arba nudegimus. Stabligė paveikia nervų sistemą ir nuo jos galima mirti. Ja neužsikrečiama nuo kito žmogaus.

Kokliušas

Kokliušas yra tokia liga, kuri gali sukelti ilgus kosulio ir dusulio priepuolius, kurie apsunkina kvėpavimą. Liga gali tęstis iki 10 savaičių. Ji gali pasireikšti sunkia forma mažiems vaikams, o kūdikiai iki vienerių metų amžiaus gali net mirti. Tais laikais, kai vaikai dar nebūdavo skiepijami nuo kokliušo, Šiaurės Airijoje kasmet būdavo užregistruojama iki 3500 susirgimo kokliūšu atvejų.

Poliomielitas

Poliomielitą sukelia virusas, kuris puola nervų sistemą ir gali negrįžtamai paralyžuoti raumenis. Jei poliomielitas paveikė krūtinės raumenis arba smegenis, žmogus gali mirti. Tais laikais, kai vaikai dar nebūdavo skiepijami nuo poliomielito, Šiaurės Airijoje kasmet pasitaikydavo net 1500 susirgimo paralyžiniu poliomielitu atvejų.

Šalutinis vakcinės poveikis

Daugeliui vaikų nepasireiškia joks šalutinis poveikis, tačiau visi vaikai yra skirtingi. Jūsų vaikui gali pasireikšti kurie nors iš šių šalutinio poveikio atvejų, kurie paprastai būna lengvi:

- jaudrumas, trunkantis iki 48 valandų po paskiepijimo;
- lengvas karščiavimas;
- mažas sukietėjimas injekcijos vietoje. Jis gali išlikti keletą savaičių, paskui lėtai išnyksta.

Jei manote, kad jūsų kūdikiui pasireiškė bet kokia kitokia reakcija į difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomielito vakciną ir ji kelia jums nerimą, pasitarkite su savo gydytoju, slaugytoja arba vaikus namuose lankančiu sveikatos priežiūros darbuotoju.

Tėvai ir globėjai taip pat gali pranešti apie įtariamus vakcinų ir vaistų šalutinio poveikio atvejus, naudodamiesi vadinamąja „Geltonosios kortelės“ sistema. Tai galima padaryti internetu, apsilankius tinklapyje www.yellowcard.gov.uk, arba paskambinus „Geltonosios kortelės“ pagalbos linijos nemokamu numeriu 0800 100 3352 (ši tarnyba dirba nuo pirmadienio iki penktadienio, nuo 10.00 iki 14.00 val.).

Labai retais atvejais vakcina gali sukelti alerginę reakciją, pasireiškiančią atskirų kūno dalių arba viso kūno išbėrimu ir niežėjimu. Dar rečiau vaikams gali pasireikšti stipri reakcija į skiepą, kuri gali sukelti kvėpavimo sutrikimą ir net apalimą. Toks reiškinys vadinamas anafilaksija.

Neseniai atliktų tyrimų metu nustatyta, kad anafilaksija ištinka vienu iš apytiksliai pusės milijono skiepijimo atvejų. Nors alerginės reakcijos gali sukelti nerimą, tinkamai gydant pagyjama greitai ir visiškai.

Labai retai vaikams gali užėti traukuliai, pradėjus dienai ar dviem po paskiepijimo. Paprastai tai atsitinka dėl labai aukštos temperatūros. Jeigu jūsų vaikui užėjo traukuliai, nedelsdami kreipkitės į savo gydytoją. Vaikams traukuliai paprastai praeina greitai ir visiškai.

Mažiems vaikams traukuliai gali užėti bet kada, todėl jeigu jie užėjo po paskiepijimo, tai dar nereiškia, kad priežastis yra vakcina. Jūsų gydytojas nuspręs, ar jūsų vaiką galima skiepyti pakartotinėmis šios vakcinės dozėmis.

MMR vakcina

MMR vakcina saugo jūsų vaikutį nuo tymų (M), kiaulytės (M) ir raudonukės (R) – raidė skliaustuose yra ligos angliško pavadinimo pirmoji raidė.

Jūsų vaiką reikia paskiepyti pakartotine MMR vakcinos doze, kai jis / ji bus trejų-penkerių metų amžiaus (prieš pradėdant lankyti mokyklą).

Jei jūsų vaikas nebuvo paskiepytas pirmąja doze, dabar jį reikia paskiepyti dviem dozėmis, tarp jų padarius trijų mėnesių pertrauką.

Nuo 1988-ųjų, kai vaikai mūsų šalyje buvo pradėti skiepyti MMR vakcina, šiomis ligomis susirgusių vaikų skaičius tapo kaip niekad mažas.

Visos šios ligos – tymai, kiaulytė ir raudonukė – gali sukelti rimtų komplikacijų.

- Tymai gali sukelti įvairių formų ausų infekciją, kvėpavimo sistemos sutrikimų ir meningitą /encefalitą (smegenų uždegimą). 1 susirgimo atvejis iš 2500-5000 būna mirtinas.
- Kiaulytė gali sukelti klausos netekimą, kuris paprastai iš dalies arba visiškai

atsistato, o vyresniems berniukams ir suaugusiems vyrams ištinsta sėklidės, jos būna skausmingos. Ši liga būdavo dažniausia vaikų virusinio meningito priežastis.

- Raudonukė taip pat gali sukelti smegenų uždegimą ir daryti poveikį kraujo limfos krešėjimui. Nėščiosioms ji gali sukelti persileidimą arba sunkių kūdikių sveikatos sutrikimų, pvz., aklumą, kurtumą, širdies ligas arba smegenų pažeidimą.

Svarbu turėti omenyje, kad kone kiekvienas MMR vakcina nepaskiepytas vaikas persirgs visomis trimis ligomis.

Ar MMR sukelia šalutinį poveikį?

Skiepai, kaip ir visi medikamentai, gali sukelti šalutinį poveikį. Dauguma šalutinio poveikio atvejų yra nežymūs ir trumpalaikiai, pvz., skiepavimo vietos paraudimas ir patinimas.

Skiepijant MMR, vienu metu įšvirkščiamos trys vakcinos. Šios vakcinos veikia skirtingu laiku. Praėjus maždaug savaitei – 10 dienų po paskiepijimo MMR vakcina, kai pradeda veikti vakcinos tymų sudedamoji dalis, kai kurie vaikai pradeda karščiuoti, pasireiškia išbėrimas, panašus į tymus, vaikai netenka apetito. Praėjus maždaug dviem savaitėms po paskiepijimo MMR, dėl vakcinos raudonukės sudedamosios dalies jūsup vaiką labai retais atvejais gali išberti nedidelėmis, mėlynės primenančiomis dėmelėmis. Paprastai šis išbėrimas išnyksta savaime, tačiau, pastebėję tokių dėmelių, parodykite jas gydytojui. Praėjus maždaug trimis savaitėms, kai pradeda veikti vakcinos kiaulytės sudedamoji dalis, po paskiepijimo vaikas kartais gali susirgti lengva kiaulytės forma.

Tačiau retkarčiais vaikai išties blogai reaguoja į MMR vakciną. Maždaug 1 atveju iš 1000 vaikui užaina traukuliai dėl aukštos temperatūros, kurią sukelia vakcinos tymų sudedamoji dalis. Nėra įrodyta, kad tai sukeltų ilgalaikių sutrikimų. Labiau tikėtina, kad tymais sergantį vaiką traukuliai dėl ligos ištiks penkiskart dažniau.

Vakcinos taip pat gali sukelti alergines reakcijas, tačiau jos labai retos, o tinkamai gydant pagyjama greitai ir visiškai.

Yra duomenų, kad maždaug vienu skiepijimo atveju iš milijono susergama encefalitu (smegenų uždegimu). Ši galimybė ne didesnė nei galimybė bet kuriam vaikui susirgti encefalitu, nepasiskiepijus šia vakcina. Tačiau 1 iš 5000 atveju, jeigu vaikas susirgo tymais, ši liga sukelia encefalitą.

MMR vakcinos šalutinio poveikio ir tymų, kiaulytės bei raudonukės šalutinio poveikio palyginimas liudija, kad vakcina kelia kur kas mažesnę pavojų nei šios ligos.

Komplikacijos	Dažnis po natūralaus susirgimo	Dažnis po 1-osios MMR dozės
Traukuliai (dėl aukštos temperatūros)	1 iš 200	1 iš 1000
Meningitas / smegenų uždegimas (encefalitas)	Nuo 1 iš 200 iki 1 iš 5000	1 iš 1 000 000
Sutrikimai, darantys poveikį kraujo limfos krešėjimui	1 iš 3000	1 iš 24 000
Mirties atvejai (priklausomai nuo amžiaus)	Nuo 1 iš 2500 iki 1 iš 5000	Nė vieno

Šie šalutinio poveikio atvejai būna dar retesni po antrosios MMR vakcinės dozės.

Faktai apie MMR vakciną

- MMR vakcina saugo vaikus nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės.
- Per 30 metų daugiau nei 500 milijonų MMR dozių buvo suvartota 100 su viršum šalių. Tai – puikus saugumo rodiklis.
- Nėra įrodymų, kad būtų sąryšio tarp MMR ir autizmo arba žarnyno susirgimo.
- Skiepyti šiomis vakcinomis po vieną gali būti žalinga. Vaikams kyla grėsmė užsikrėsti tymais, kiaulyte arba raudonuke.
- Nė viena šalis, kurioje skiepijama MMR vakcina, nerekomenduoja skiepyti šiomis vakcinomis atskirai.
- Metais prieš tai, kai Jungtinėje Karalystėje buvo pradėta skiepyti

MMR vakcina, 86 000 vaikų susirgo tymais, 16 iš jų mirė. Dėl mažo paskiepytų vaikų procento pastaruoju metu pasireiškė šių ligų protrūkiai Airijoje ir Ispanijoje, kurių metu keletas vaikų mirė.

Kaip vertinti pranešimus apie sąryšį tarp autizmo ir MMR?

Nors autizmas dabar vis labiau pripažįstamas, jo atvejų daugėjo daug anksčiau nei buvo pradėta skiepyti MMR vakcina. Tėvai dažnai pirmą kartą pastebi savo vaikų autizmo požymius po pirmojo gimtadienio. Vaikai paprastai skiepijami MMR vakcina sulaukę šio amžiaus, tačiau tai nereiškia, kad MMR sukelia autizmą.

Plataus masto tyrimai dėl galimo sąryšio tarp MMR vakcinės ir autizmo su šimtais tūkstančių vaikų buvo atlikti Danijoje, Švedijoje, Suomijoje, Kanadoje, JAV ir Jungtinėje Karalystėje. Nebuvo nustatyta jokio sąryšio.

Specialistai visame pasaulyje, įskaitant Pasaulio sveikatos organizaciją, sutaria, kad nėra jokio sąryšio tarp MMR vakcinės ir autizmo.

Ar vaikai po paskiepėjimo MMR vakcina buvo stebimi pakankamai ilgai, siekiant nustatyti, ar ji saugi?

Jungtinėse Amerikos Valstijose vaikai skiepijami jau daugiau nei 30 metų ir lig šių suvartota daugiau nei 200 milijonų dozių. Suomijoje, kur vaikai skiepijami dviem MMR dozėmis nuo 1982 m., reakcijos po paskiepėjimo MMR vakcina stebimos jau daugiau nei 14 metų. Negauta nė vieno pranešimo apie negrįžtamuosius pakenkimus, kuriuos būtų sukėlus ši vakcina. Iš tikrųjų įrodyta, kad MMR yra labai veiksminga ir itin saugi vakcina.

Ar vaikams nebūtų geriau, jei jie būtų skiepijami atskirai kiekviena iš MMR sudėtų įeinančių vakcinų?

Jei vaikai būtų skiepijami kiekviena vakcina atskirai, tai reikštų, kad reiktų skiepyti šešis, o ne du kartus, ir vaikams bent metus gręstų pavojus susirgti kitomis dviem ligomis. Šios ligos gali būti sunkios ir net mirtinos.

Teigiama, kad, skiepijant trimis vakcinomis vienu metu, per daug apkraunama vaikų imuninė sistema. Tai netiesa. Nuo pat gimimo kūdikių imuninė sistema saugo juos nuo tūkstančių aplinkoje esančių virusų ir bakterijų.

Pasaulio sveikatos organizacija nerekomenduoja skiepyti šiomis vakcinomis atskirai, kadangi vaikams gręstų pavojus, o iš skiepėjimo

atskirai vis viena nebūtų jokios naudos. Nė viena pasaulio šalis nerekomenduoja skiepyti MMR vakcina kaip trimis atskiromis vakcinomis. Nėra jokių įrodymų, kad skiepyti šiomis vakcinomis po vieną būtų saugiau, todėl tai gali būti kenksminga ir neatnešti jokios naudos.

Ar yra priežasčių, dėl kurių mano vaikas neturėtų būti skiepijamas difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomielių vakcina arba MMR vakcina?

Priežasčių, dėl kurių jūsų vaikas neturėtų būti skiepijamas, yra labai mažai. Jūs turite pranešti apsilankiusiam sveikatos priežiūros darbuotojui, bendrosios praktikos gydytojui arba slaugytojai, jei jūsų vaikas:

- turi labai aukštą temperatūrą arba karščiuoja;
- anksčiau blogai reagavo į kuriuos nors skiepus;
- yra kam nors labai alergiškas;
- serga kraujo liga;
- yra turėjęs traukulių arba priepuolių;
- yra gydytas nuo vėžio;
- serga liga, kuri daro poveikį imuninei sistemai (pvz., leukoze, ŽIV arba AIDS);
- vartoja vaistus, kurie daro poveikį imuninei sistemai (pvz., didelės dozės steroidų arba vaistus, skiriamus po organų persodinimo arba nuo vėžio);

- serga kitomis sunkiomis ligomis.

Tai ne visais atvejais reiškia, kad jūsų vaiko negalima skiepyti, tačiau ši informacija padeda gydytojui arba slaugytojai nuspręsti, kurie skiepai geriausiai tinka vaikui ir ar jums reikia duoti kitokių patarimų. Tai, kad šeimos nariai sirgo ar serga kuria ors liga, nėra pagrindas neskiepyti jūsų vaiko.

Kas atsitiks, jei po paskiepijimo mano vaikui pakils temperatūra?

Vakcinų šalutinio poveikio atvejai pasitaiko retai, paprastai jie būna lengvi ir greitai išnyksta. Kai kuriems vaikams gali pakilti temperatūra arba prasidėti karščiavimas (virš 37,5 °C). Jeigu palietę vaiko veiduką jaučiate, kad jis karštas, paraudęs arba išmuštas raudonio, veikiausiai vaikas karščiuoja. Vaiko temperatūrą galite išmatuoti termometru.

Kūdikiai ir vaikučiai karščiuoja gana dažnai. Karščiavimas dažnai pasireiškia infekcijos atvejais. Kartais dėl karščiavimo vaikui gali užėti traukuliai. Taip gali atsitikti dėl bet kokio karščiavimo, nesvarbu, ar jį sukėlė infekcija, ar vakcina. Taigi svarbu žinoti, ką daryti, jei vaikas karščiuoja. Turėkite omenyje, kad karščiavimą dažniausiai sukelia ligos, o ne skiepai.

Kaip gydyti nuo karščiavimo

1. Vaiką reikia laikyti vėsiai, kitaip tariant:

- negalima jo aprengti per šiltai arba užkloti keliomis antklodėmis;
- kambaryje neturi būti per karšta (ir ne per šalta, o tik maloniai vėsu).

2. Duokite gerti daug vėsių skysčių.

3. Duokite vaikams skirto skystojo paracetamolio arba ibuprofeno (vaistinėje paprašykite šių vaistų be cukraus). Atidžiai perskaitykite ant buteliuko pateiktus nurodymus ir vaikui duokite pagal jo amžių tinkamą dozę. Gali prireikti po keturių-šešių valandų duoti antrą dozę.

Atminkite: vaikams iki 16 metų amžiaus negalima duoti vaistų, kurių sudėtyje yra aspirino.

Nedelsdami iškvieskite gydytoją, jei jūsų vaikas:

- turi labai aukštą temperatūrą (39 °C ar net aukštesnę);
- jam užėjo traukuliai.

Jeigu vaikui užėjo traukuliai, paguldykite jį ant šono saugioje vietoje, kadangi jo kūnas gali trūkčioti arba mėšlungiškai krūpčioti.

Įprasta vaikų skiepavimo programa

Kada skiepyti	Ligos, nuo kurių saugo vakcina	Kaip skiepijama
2 mėnesių amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas ir HiB infekcija	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
3 mėnesių amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Meningitas C	Viena injekcija
4 mėnesių amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Meningitas C	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
12 mėnesių amžiaus	Hib infekcija ir meningitas C	Viena injekcija
15 mėnesių amžiaus	Tymai, kiaulytė ir raudonukė	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
3-5 metų amžiaus	Difterija, stabligė, kokliušas ir poliomielitas	Viena injekcija
	Tymai, kiaulytė ir raudonukė	Viena injekcija
14-18 metų amžiaus	Stabligė, difterija ir poliomielitas	Viena injekcija

Jei jūsų vaikas liko nepaskiepytas kuria nors vakcina, niekada nevēlu jį paskiepyti. Susitarkite dėl apsilankymo su savo bendrosios praktikos gydytoju arba vaikus namuose lankančiu sveikatos priežiūros darbuotoju.

Jei norite daugiau sužinoti apie skiepimą, apsilankykite DHSSPS tinklapyje www.dhsspsni.gov.uk/phealth, arba nacionalinės skiepavimo programos tinklapyje www.immunisation.nhs.uk, arba www.mmrthefacts.nhs.uk.

Produced by the Health Promotion Agency for Northern Ireland on behalf of the Department of Health, Social Services and Public Safety and the four Health and Social Services Boards. Crown Copyright material reproduced with the permission of the Controller of HMSO and the Queen's Printer for Scotland.

02/07